

ĐỔI MỚI QUẢN LÝ VỐN HỖ TRỢ PHÁT TRIỂN CHÍNH THỨC, VAY ƯU ĐÃI NƯỚC NGOÀI KHI VIỆT NAM TRỞ THÀNH NƯỚC THU NHẬP TRUNG BÌNH

CHỦ NHIỆM ĐỀ TÀI: ThS VÕ HỮU HIỂN

Đề tài khoa học cấp Bộ

Cơ quan chủ trì: Cục Quản lý nợ và Tài chính đối ngoại, Bộ Tài chính

Thời gian nghiên cứu: Năm 2022-2024

Nguồn vốn hỗ trợ phát triển chính thức (ODA), vay ưu đãi nước ngoài là nhân tố cực kỳ quan trọng và cần thiết cho quá trình thực hiện các mục tiêu kinh tế - xã hội của các nước đang phát triển, đặc biệt là trong điều kiện hiện nay, khi mà xu hướng mở cửa hội nhập nền kinh tế đã trở thành phổ biến. Tuy nhiên, nếu việc quản lý thiếu hiệu quả trong quá trình chuyển sang nhóm nước có thu nhập trung bình, đất nước có nguy cơ rơi vào tình trạng khó khăn về tài chính, có thể phải trở lại vay vốn từ Hiệp hội Phát triển quốc tế (IDA), thậm chí đối mặt với nguy cơ khủng hoảng nợ. Chính vì vậy, đổi mới chính sách quản lý nợ nói chung, đặc biệt là quản lý vốn ODA, vay ưu đãi nước ngoài ở Việt Nam hiện nay là cần thiết. Trên cơ sở nhận thức tổng quan và xu thế vận động của các nguồn vốn trên thế giới, môi trường của hoạt động thực tiễn và nhu cầu vốn của nền kinh tế Việt Nam, cũng như khả năng thu hút các nguồn vốn ODA, vay ưu đãi nước ngoài, đề tài *Đổi mới quản lý vốn hỗ trợ phát triển chính thức, vay ưu đãi nước ngoài khi Việt Nam trở thành nước thu nhập trung bình* mong muốn đưa ra tiếng nói tương đối khách quan về thực trạng huy động, quản lý và sử dụng vốn ODA, vay ưu đãi nước ngoài hiện nay và đề xuất một số khuyến nghị về chính sách trong thời gian tới. Đối chiếu với mục đích nghiên cứu, đề tài đã hoàn thành các nội dung sau:

Chương 1, nhóm nghiên cứu nêu tổng quan về các khái niệm, phân loại các nguồn vốn và kinh nghiệm quốc tế. Nội dung chủ yếu của chương này tập trung tìm hiểu về điều kiện cơ bản, cơ chế cho vay áp dụng cho các nước trước và sau khi chuyển thành nước có thu nhập trung bình. Việc phân tích điều kiện cụ thể của từng khoản vay giúp đánh giá thực trạng huy động, sử dụng vốn vay và quản lý đối với nguồn vốn ODA; hệ thống hóa những vấn đề có tính chất tổng quan về thu nhập trung bình; nghiên cứu khái niệm, phân loại tiêu chuẩn xác định yếu tố ưu đãi đối với nguồn vốn ODA, vay ưu đãi nước ngoài; phân tích chính sách cung cấp ODA, vay ưu đãi của các nhà tài trợ cho các nước chuyển từ nhóm kém phát triển sang

nhóm nước có thu nhập trung bình; tổng hợp kinh nghiệm quốc tế trong huy động và sử dụng vốn ODA, vốn vay ưu đãi nước ngoài.

Chương 2, nhóm tác giả nghiên cứu thực trạng quản lý, tình hình huy động, phân bổ sử dụng vốn ODA, vay ưu đãi nước ngoài của Việt Nam trong thời gian qua, gắn với quá trình Việt Nam chuyển sang nhóm nước có thu nhập trung bình; đánh giá thực trạng quản lý, sử dụng nguồn vốn ODA, vay ưu đãi nước ngoài tại Việt Nam (kết quả đạt được, tồn tại, hạn chế, nguyên nhân). Từ đó, rút ra những nhận xét, đánh giá làm cơ sở cho việc xây dựng các nhóm giải pháp đổi mới quản lý nguồn vốn ODA, vay ưu đãi nước ngoài trong giai đoạn tới.

Như vậy, khi Việt Nam trở thành nước có thu nhập trung bình thấp, vay ODA cần giảm dần và vay ưu đãi tăng lên (có rủi ro). Vì vậy, Đảng ta coi nguồn vay ODA, vay ưu đãi nước ngoài là nguồn vay nước ngoài và phải được quản lý chặt chẽ, trong giới hạn an toàn về nợ công, nợ chính phủ.

Chương 3, kết quả phân tích thực trạng huy động và sử dụng vốn ODA, vay ưu đãi nước ngoài của Chính phủ cho thấy, để thu hút, quản lý và sử dụng có hiệu quả các nguồn vốn này góp phần thực hiện thành công chiến lược phát triển kinh tế - xã hội 10 năm (2021-2030) và các kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội trong giai đoạn tới, Việt Nam cần sớm khắc phục các tồn tại, xây dựng định hướng chính sách quản lý nguồn vốn ODA và vay ưu đãi trong điều kiện mới, đồng thời điều chỉnh quy mô và nguồn vốn vay nước ngoài cho phù hợp với thực tiễn đất nước. Tại chương này, nhóm nghiên cứu tập trung trình bày quan điểm, định hướng và đề xuất một số giải pháp đổi mới quản lý nguồn vốn hỗ trợ phát triển chính thức, vay ưu đãi nước ngoài trong điều kiện Việt Nam trở thành nước có thu nhập trung bình, cũng như trong bối cảnh, điều kiện tài trợ có nhiều thay đổi, qua đó góp phần thực hiện mục tiêu, nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội đã đề ra.

Kết quả nghiên cứu của đề tài đã chỉ ra rằng, vốn vay nước ngoài, nhất là vay ODA, vay ưu đãi đã mang lại nhiều lợi ích cho đất nước, vừa bổ sung nguồn lực cho đầu tư phát triển, vừa cung cấp nguồn ngoại tệ cho nền kinh tế, mang đến công nghệ mới, kỹ năng quản lý hiệu quả và các cơ hội kinh doanh mới. Đồng thời, việc huy động nguồn lực này cũng bao gồm cả các yếu tố rủi ro và bất hợp lý cần có giải pháp đổi mới quản lý, giám sát phù hợp với xu thế mới. Trên cơ sở nêu lên các định hướng trong huy động và sử dụng vốn, đề tài đã đề xuất các nhóm giải pháp cụ thể, trong đó có các khuyến nghị quan trọng như: Hoàn thiện thể chế; tập trung tháo gỡ các vướng mắc về thủ tục hành chính và các khâu trong tổ chức thực hiện các chương trình, dự án; tăng cường quản trị rủi ro, kiểm soát chặt chẽ chi phí huy động, đảm bảo hiệu quả sử dụng vốn ODA, và vay ưu đãi trong kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình của dân tộc theo định hướng phát triển đất nước của Đảng Cộng sản Việt Nam ■

LỆ THỦY giới thiệu